

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ
กรณีศึกษา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร¹

**FACTORS AFFECTING RETIREMENT SAVING BEHAVIORS:
A CASE STUDY OF GOVERNMENT OFFICERS IN THE SECRETARIAT OF
THE HOUSE OF REPRESENTATIVES IN THAILAND**

ชนะชัย บุญรัตน์²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการรัฐสภาสามัญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 350 คน โดยใช้แบบสอบถาม ที่ผ่านการวิเคราะห์ความเชื่อถือเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเก็บตามสะดวก รวบรวม และวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณรูปแบบเงินฝาก ขณะที่ระดับการศึกษา มีผลต่อการออมรูปแบบตราสารหนี้และตราสารทุน และรูปแบบอื่น ๆ อีกทั้ง ความถี่ในการออม จำนวนเงินออม และระยะเวลาที่มีการออม มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณรูปแบบเงินฝาก และระยะเวลาที่มีการออมเพื่อการเกษียณ มีผลต่อการออมรูปแบบอสังหาริมทรัพย์ด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการออมทุกด้านมีผลต่อการออมรูปแบบเงินฝาก แต่ปัจจัยด้านผลตอบแทนมีผลต่อการออมรูปแบบตราสารหนี้และตราสารทุน ซึ่งปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านผลตอบแทน และด้านการยอมรับความเสี่ยงจากการออม มีผลต่อการออมรูปแบบสกุลเงินดิจิทัล และปัจจัยทางด้านอัตราผลตอบแทนจากการออมเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อการออมรูปแบบอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ, พฤติกรรมการออม, ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม

Abstract

The study aimed to investigate the forms of savings, saving behavior and the factors which affected savings for future retirement. The sample of this study contained of 350 government officers in the secretariat of the house of representatives in Thailand. The data were collected by using

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ กรณีศึกษา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวิปริญญาโท หลักสูตรทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

questionnaires and analyzed by using statistic value such as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Chi- square test

The results of hypothesis testing showed that age, education level and income affected the savings for retirement deposit forms while the education level affected the savings of debt and equity instruments form and other saving forms. In addition, the frequency of savings, the amount of savings, and the duration with savings affected the savings for retirement in deposit forms as well as the duration of savings for future retirement affected saving in real estate forms

Furthermore, all factors of savings for future retirement affected the savings in deposit forms while the rate of return factors affected the savings of debt and equity instruments forms. Yet, there are three factors which are the attitude for retirement savings factor, the rate of return factor, and risk acceptance factor affected the form of savings in digital currencies. Also, the rate of return from savings for future retirement factor affected the other forms of savings at a significance level of 0.05

Keywords : Forms of savings, Saving behavior, Factors affecting savings

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะสังคมสูงวัย เป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยหรือที่เรียกว่า “ประชากรวัยสูงอายุ” ซึ่งองค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations (UN) ได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปมากกว่า 10% หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่า 7% ของประชากรทั้งประเทศ

2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) คือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่า 14% ของประชากรทั้งประเทศ

3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) คือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ

และองค์การสหประชาชาติได้คาดการณ์แนวโน้มของประเทศไทยที่มีประชากรอายุมากกว่า 65 ปีเพิ่มมากขึ้น ภายในปี 2578 ถึง 20% ของประชากรทั้งหมด ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ว่าในปี 2564 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่า 14% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีความทันสมัย มีก้าวหน้า ประกอบกับอัตราการเกิดและอัตราการตายลดต่ำลง จึงทำให้โครงสร้างประชากรเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสัดส่วนประชากรวัยทำงานมีการปรับตัวที่ลดน้อยลง ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูง

อย่างต่อเนื่อง และภาวะสังคมสูงอายุยังส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเช่น ปัญหาการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของผู้สูงอายุ ปัญหาการขาดแรงงาน และที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาด้านรายได้และการบริโภคภายหลังการเกษียณอายุ เป็นต้น (นายสันหนัฐ เศรษฐศักดิ์ศิริ และคณะ, 2563)

เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการออมมีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการเงิน ซึ่งควรมีระบบแบบแผนและระเบียบวินัยในการเก็บออมตั้งแต่ปัจจุบันเพราะอนาคตไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ การมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ วิฤติเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อ การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณ เป็นต้น (ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน, 2558)

อย่างไรก็ตาม การออมเพื่อการเกษียณ เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในวัยเกษียณหรือสามารถกล่าวได้ว่าเป็นจำนวนเงินส่วนที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายและเงินจำนวนนั้นไม่นำไปใช้ ซึ่งปริมาณเงินออมเพื่อการเกษียณสำหรับจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน เป็นต้น และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุอาจจะขึ้นอยู่กับทัศนคติการออม อัตราผลตอบแทน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและการยอมรับความเสี่ยง นอกจากนี้การออมเพื่อการเกษียณอาจจะทำได้ในรูปแบบของการลงทุนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตัวเองแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อีกด้วย จึงทำให้ต้องศึกษาถึงปัจจัยที่แท้จริงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ สังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะเป็นผลดีต่อข้าราชการรัฐสภาสามัญที่อยู่ในวัยทำงานได้มีการวางแผน และเห็นถึงความสำคัญของการออมเพื่อการเกษียณอายุราชการ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรว่า มีพฤติกรรมการออมในรูปแบบใด มีทรัพย์สินเพื่อการเกษียณอายุราชการอย่างไรที่เพียงพอ และทำอย่างไรให้ข้าราชการรัฐสภาสามัญในวัยทำงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการออมเพื่ออนาคต สำหรับชีวิตหลังการเกษียณอายุราชการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภาระของประเทศในการนำงบประมาณมาอุดหนุนสำหรับผู้สูงอายุที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตซึ่งมีเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เพราะการวางแผนทางการเงินที่ดีในวันนี้ ย่อมส่งผลให้สังคมผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในวันข้างหน้า

คำถามการวิจัย

1. ข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุหรือไม่

2. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อวัยเกษียณของข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อรูปแบบของการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการออมของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกันมีผลต่อรูปแบบของการออมเพื่อการเกษียณอายุ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมมีผลต่อรูปแบบของการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกัน

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุ หมายถึง พฤติกรรมที่มีการเก็บออมเพื่อการใช้จ่ายในวัยเกษียณตั้งแต่วัยทำงาน คือ การที่มีรายได้หักค่าใช้จ่ายและส่วนที่เหลือมีการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุที่จะมีรายได้ลดลงและช่วยให้การใช้ชีวิตในช่วงวัยเกษียณมีความราบรื่นสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่ต่างกับก่อนเกษียณ ผ่านรูปแบบการออมในหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งจะเป็นลักษณะการออมเงินในระดับบุคคลของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน เนื่องด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการออมของแต่ละบุคคล เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะใช้ตัวแปรตามจากทฤษฎีของ John, M. K. (1936) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคว่า จะขึ้นอยู่กับรายได้สุทธิของบุคคลในปัจจุบัน และรายได้สุทธิดังกล่าวเป็นรายได้ที่ได้ถูกหักภาษีเรียบร้อยแล้ว และการบริโภคและการออมส่วนบุคคลนอกจากจะขึ้นกับรายได้แล้วยังจะขึ้นกับปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ปัจจัยในเรื่องมูลค่าสินทรัพย์ อัตราดอกเบี้ย และแรงจูงใจในการออม ซึ่งจะมีอยู่หลายประการ เช่น ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ใช้จ่ายเพิ่มเป็นพิเศษ การศึกษาของบุตรหลาน ผลตอบแทนจากการออม ค่าใช้จ่ายปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพ ซึ่งจะเป็นหลักประกันรายได้ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การเก็งกำไร การลงทุนในโครงการธุรกิจ หรือการออมเพื่อการเกษียณรวมไปถึงความประหยัคมัธยัสถ์ของส่วนบุคคลอีกด้วย (ปรเมศวร์ ว่องพิริยพงศ์, 2551) และประกอบด้วยทฤษฎีวงจรชีวิต

ของการบริโภคและการออม ของ Modigliani & Brumberg (1954) จะมีแนวคิดที่ว่า การบริโภคของบุคคล ในช่วงระยะเวลาใดขณะหนึ่งจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ ณ ตอนนั้นเพียงเท่านั้นแต่ก็ยังขึ้นอยู่กับรายได้ตลอด ชีวิตของตัวบุคคลบุคคลนั้น ซึ่งหมายความว่าบุคคลจะมีการแบ่งการบริโภคในแต่ละช่วงเวลานั้นมีเท่า ๆ กัน อีกทั้ง สุปาณี จันทรมาศ และคณะ (2558) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ ไว้ว่า “เกษียณ” หมายถึง จบสิ้นไป ซึ่งในทางราชการมักนิยมที่จะใช้คำว่า “เกษียณอายุ” คือ การที่บุคคลครบ กำหนดอายุรับราชการ หรือสิ้นกำหนดเวลาการรับราชการและบุคคลนั้นมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์แต่ในปัจจุบันมีนโยบายของรัฐบาลที่ว่า Early Retired คือการที่บุคคลลาออกก่อนอายุครบ 60 ปี ทั้งนี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการออมเพื่อการเกษียณ เพราะเมื่อถึงวัยดังกล่าวทุกคนจะสามารถนำเงินเก็บ ที่มี การออมออกมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต แต่วิธีที่ดีที่สุดคือการวางแผนสำหรับการเกษียณอายุไว้ตั้งแต่เริ่มต้นในช่วงวัยทำงาน โดยเริ่มออมอย่างมีระบบตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งบุคคลที่จะกำหนดแผนงานและขั้นตอนแตกต่างกันออกไปได้ตามความเหมาะสมต่อตัวบุคคลนั้น ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการที่ตัวบุคคลต้องการที่จะใช้เงิน
2. การกำหนดความต้องการของรายได้ส่วนบุคคลและสามารถในการหารายได้
3. การเปรียบเทียบความต้องการใช้เงินกับความสามารถหารายได้

อีกทั้งประเทศไทยมีรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ ตามที่ธนาคารโลกได้นำเสนอเรื่องแนวคิดที่เกี่ยวกับระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุหรือระบบบำนาญสำหรับข้าราชการ เพื่อให้เกิดความมั่นคงของสังคมและประเทศ หรือที่เรียกว่า “สามเสาหลักของระบบการออมเพื่อวัยเกษียณ” หรือ “Three Pillars” หรือ “The Multi Pillar of Old Age Security” ที่มีการยึดหลักการสร้างความสมดุลของระบบบำนาญ และสามารถรองรับภาระที่ต้องเลี้ยงดูผู้เกษียณอายุได้อย่างมีความสมดุล เหมาะสมและไม่มีการเพิ่มภาษีให้กับประชาชนภายในประเทศ และช่วยสร้างรายได้ของประเทศโดยการใช้เงินออมของคนในประเทศ ไปขับเคลื่อนเศรษฐกิจและลงทุน

รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของไทยในปัจจุบัน มีความขยายขอบเขตและครอบคลุมไปยังประชาชนที่ไม่ใช่ข้าราชการเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการพึ่งพาตนเองเมื่อถึงวัยเกษียณให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่เป็นภาระของลูกหลานและประเทศ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของระบบเงินออมของธนาคารโลกที่ให้ข้าราชการสามารถเข้าได้ถึงระบบบำนาญได้ทั้ง 3 เสาหลัก ดังนี้

เสาหลักที่ 1 ระบบบำนาญภาคบังคับที่รัฐจัดให้ประชาชน หรือที่เรียกว่า Pay-as-you-go (PAYG) ที่มีการกำหนดคสิทธิประโยชน์ให้สมาชิกอย่างแน่นอนจนกระทั่งถึงแก่กรรม โดยรัฐบาลจ่ายภาษีจากที่เก็บจากประชาชนมาเป็นงบประมาณจัดสรรเพื่อสร้างหลักประกันเพื่อการชราภาพขั้นพื้นฐานของประเทศ

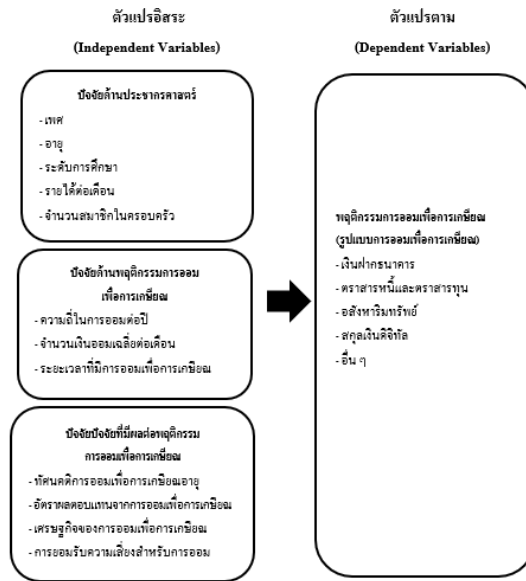
เสาหลักที่ 2 ระบบออมเงินภาคบังคับ โดยรัฐบาลจะบังคับให้ประชาชนออมในวัยทำงาน โดยมีการบริหารงานโดยรัฐหรือเอกชน มีเงินกองทุนพร้อมการสะสมของสมาชิกรวมทั้งการสมทบจากนายจ้างเข้า

กองทุนเพื่อสมาชิกแต่ละรายด้วย ซึ่งสมาชิกจะต้องนำเงินเข้าสะสมในกองทุนตามอัตราที่แน่นอน โดยรัฐมีวัตถุประสงค์ที่จะยกระดับรายได้ของผู้เกษียณให้ดีขึ้นตามมาตรฐานการดำรงชีวิต

เสาหลักที่ 3 ระบบการออมภาคความสมัครใจ โดยรัฐบาลจะให้การส่งเสริมให้มีเงินเข้ากองทุนและมีการส่งเงินสะสมของสมาชิกตามจำนวนที่แน่นอน และในบางกรณีอาจจะมีการสมทบจากนายจ้างด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ออมมีทางเลือกในการออมเงินไว้ใช้เพื่อการเกษียณที่มากขึ้น และเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในวัยเกษียณ

ในส่วน of ตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ Hanna and Wozniak (2001) และ Shiffman and Kanuk (2003) ได้มีแนวคิดว่า ประชากรศาสตร์ (Demographic) มีขอบเขตการศึกษาอยู่ 4 ประเด็น คือ 1) การศึกษาในรูปของขนาดประชากร ซึ่งหมายถึงจำนวนคนที่มีขนาดประชากรเท่าใด ซึ่งในพื้นที่ที่ต่างกันอาจจะมีขนาดประชากรที่ไม่เท่ากัน อีกทั้งยังสามารถเปรียบเทียบได้ว่าในพื้นที่นั้น ๆ มีขนาดประชากรใหญ่หรือเล็กในอดีต และปัจจุบันมีขนาดเท่าใด และจะมีขนาดประชากรเท่าใดในอนาคต 2) การศึกษาเกี่ยวกับการกระจายของประชากรในพื้นที่นั้น ๆ โดยการกระจายจะเป็นไปในลักษณะทางภูมิศาสตร์และเขตที่อาศัยเป็นตัวกำหนดอย่างไร เช่น ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน และมีสาเหตุอะไรที่ทำให้มีการกระจายตัวของประชากร 3) การศึกษาในองค์ประกอบของประชากรที่เข้าถึงรายละเอียดลักษณะต่าง ๆ ของประชากรที่มีการรวมกลุ่มกันในพื้นที่นั้น ๆ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ เป็นต้น และ 4) การศึกษาในการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของประชากรว่ามีการเพิ่มหรือลด ซึ่งเป็นไปในโครงสร้างของประชากร เช่น การเกิด การตาย และการย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณนั้น มีปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษานี้จากทฤษฎีของศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (2565) ได้ให้ความหมาย “การออม” ไว้ว่า เป็นการที่บุคคลแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งสำหรับเก็บสะสมสำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การใช้ในอนาคต การใช้ในเวลาฉุกเฉิน การใช้เพื่อสิ่งที่ยากได้ หรือการใช้เพื่อสิ่งที่ยากทำ โดยการออมในส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียด้านก่อนข้างต่ำ และได้รับผลตอบแทนเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การซื้อสลากออมทรัพย์ เป็นต้น และได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการออมออกเป็น 4 ส่วน คือการออมเพื่อกรณี การออมเพื่อเติมฝัน การออมเพื่อวัยเกษียณ และการออมเพื่อการลงทุน โดยมีความถี่ในการออมเพื่อการเกษียณ จำนวนเงินที่ออม และระยะเวลาที่มีการออมเพื่อการเกษียณ จะเป็นการรับรู้ถึงการมีพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้สำหรับการศึกษานี้คือข้าราชการรัฐสภาสามัญในครั้งนี้อยู่ที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวนทั้งสิ้น 2,078 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 350 คน ซึ่งจำนวนนี้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้อยู่ที่ 5% และดำเนินการสุ่มแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยการเก็บตามสะดวก (Convenience Sampling) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ ตรีศึกษา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.1 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.9 โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี และ 41 – 50 ปี ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมากคิดเป็นร้อยละ 34.3 และ 33.7 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสเป็น โสด คิดเป็นร้อยละ 49.7 โดยมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 55.4 อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ใน 2 ช่วงที่เท่ากัน คือ

25,000 บาท – 35,000 บาท และ 35,001 บาทขึ้นไป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.71 ทั้งกลุ่ม อีกทั้ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.1

2. พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีความถี่ในการออมเพื่อการเกษียณ จำนวนมากกว่า 4 ครั้งขึ้นไปต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 56.3 และมีจำนวนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,000 บาท – 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.7 ประกอบกับมีระยะเวลาที่มีการออมเพื่อการเกษียณมาแล้ว 10 ปีขึ้นไปหรือคิดเป็นร้อยละ 42.9

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของการออมเพื่อการเกษียณอายุมีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านอัตราผลตอบแทนจากการออมเพื่อการเกษียณอายุอยู่ในระดับความสำคัญที่มากที่สุดเช่นกัน ขณะที่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของการออมเพื่อการเกษียณและปัจจัยด้านการยอมรับความเสี่ยงจากการออมเพื่อการเกษียณอายุทั้งสองอยู่ในระดับความสำคัญที่มาก

4. รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า รูปแบบเงินฝากจะเป็นการฝากออมทรัพย์ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 40.1 รูปแบบตราสารหนี้และตราสารทุน ส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทของหุ้นสามัญ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.6 รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ จะเป็นที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และส่วนใหญ่ไม่มีการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบของสกุลเงินดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 58.5 ส่วนการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบอื่น ๆ นั้นจะเป็นประเภทการหักเพิ่มเข้า กบข. ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.6 อีกทั้งจะมี 2 ประเภทที่ใกล้เคียงกัน คือ สลากออมทรัพย์และหุ้นสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.5 และ 22.9 ตามลำดับ ในส่วนของการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบอื่น ๆ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่มีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย เพศ ไม่มีผลต่อรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณทั้ง 5 รูปแบบ ขณะที่ช่วงอายุที่แตกต่างกัน พบว่า มีผลต่อการออมในรูปแบบเงินฝากเพียงเท่านั้น และสถานภาพการสมรสก็ไม่มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณ แต่ระดับการศึกษา มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบ เงินฝาก ตราสารหนี้และตราสารทุน และรูปแบบอื่น ๆ และรายได้ต่อเดือนก็มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบเงินฝากเช่นกัน แต่จำนวนคนในครอบครัวก็ไม่มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยความถี่ในการออมเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณประเภทเงินฝาก จำนวนเงินออมเพื่อการเกษียณต่อเดือนมีผลในรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณในรูปแบบของเงินฝากเช่นกัน ซึ่งต่างจากระยะเวลาที่มีออมเพื่อการเกษียณอายุจะส่งผลต่อรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณประเภทเงินฝาก และอสังหาริมทรัพย์ ณ ระดับความสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปรากฏว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการออมมีผลต่อรูปแบบของการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยด้านทัศนคติด้านการออมเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อรูปแบบการออมที่เป็นรูปแบบเงินฝากทั่วไปและการออมสกุลเงินดิจิทัล ปัจจัยด้านผลตอบแทนจากการออมเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อการออมในรูปแบบเงินฝาก และรูปแบบตราสารหนี้และตราสารทุน การออมในสกุลเงินดิจิทัล และการออมในรูปแบบอื่น ๆ ขณะที่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของการออมเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อรูปแบบเงินฝากทั่วไปเท่านั้น ขณะที่ปัจจัยด้านการยอมรับความเสี่ยงจากการออมเพื่อการเกษียณมีผลต่อรูปแบบเงินฝากและสกุลเงินดิจิทัลด้วย

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ กรณีศึกษา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายได้ คือ ข้าราชการรัฐสภาสามัญ สังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ คือ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา มีผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุในหลายรูปแบบซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด John, M. K. (1936) ที่ว่า การบริโภคและการออมส่วนบุคคลจะขึ้นกับรายได้แล้วจะขึ้นกับปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ปัจจัยในเรื่องมูลค่าสินทรัพย์ อัตราดอกเบี้ย และแรงจูงใจในการออม ซึ่งจะมีอยู่หลายประการ เช่น ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ใช้จ่ายเพิ่มเป็นพิเศษ การศึกษาของบุตรหลาน ผลตอบแทนจากการออม ค่าใช้จ่ายปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพ ซึ่งจะเป็นหลักประกันรายได้ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การเก็งกำไร การลงทุนในโครงการธุรกิจ หรือการออมเพื่อการเกษียณรวมไปถึงความประหยัดมัธยัสถ์ของส่วนบุคคลอีกด้วยตามผลการวิจัยของปรเมศวร์ ว่องพิริยพงศ์ (2551) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยทางด้านทัศนคติการออมเพื่อการเกษียณอายุ ปัจจัยทางด้านอัตราผลตอบแทนจากการออม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของการออม และปัจจัยทางด้าน การยอมรับความเสี่ยงสำหรับการออม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญ ประกอบกับทฤษฎีวิถีชีวิตของการบริโภคและการออม ของ Modigliani & Brumberg (1954) ที่มีแนวคิดที่ว่า บุคคลจะมีการแบ่งการบริโภคในแต่ละช่วงเวลานั้นมีเท่า ๆ กัน และการออมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อส่วนของรายได้ ที่ไม่ได้ถูกใช้ไปเพื่อการบริโภค

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการรัฐสภาสามัญกรณีศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางการออมเพื่อการเกษียณอายุซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมตั้งแต่วัยทำงานเพื่อลดปัญหาของสังคมในอนาคต ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดให้ข้าราชการรัฐสภาสามัญได้ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อการเกษียณอายุ ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตั้งแต่วัยทำงานจนถึงวัยเกษียณอายุได้

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยในอนาคต

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหรือครอบคลุมไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่นด้วย เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณในกลุ่มอื่นด้วย และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดว่าช่วงอายุที่มีผลต่อรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ เพื่อนำเสนอช่วงอายุให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการออมและเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบกับผลตอบแทนและความเสี่ยงของการออมเพื่อการเกษียณแต่ละรูปแบบควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณแบบไหน มีผลตอบแทนอย่างไร ความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน และตรงตามแนวคิดที่ว่ารูปแบบการออมที่มีความเสี่ยงสูงย่อมนำมาซึ่งผลตอบแทนที่สูงจริงหรือไม่

บรรณานุกรม

- ปรเมศวร์ ว่องพิริยพงศ์. (2551). *การออมและการลงทุนของพนักงานภาคเอกชน*. หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันหนึ่ง เศรษฐศักดิ์ศิริ และชนกนันท์ น้อยทิพย์ (2563). *สังคมผู้สูงอายุ: ความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ*. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.fpojournl.com/aging-society-thailand-policy/>
- สุปาณี จันทรมาศ และนพพร วิริยะนุพงศ์. 2558. *ระบบบำเหน็จบำนาญของไทย*. ค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 7 พฤษภาคม 2565, จาก www.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article146.pdf
- Hanna and Wozniak (2001) และ Shiffman and Kanuk (2003). *Consumer behavior*. New Jersey: Prentice Hall.
- Jamkratoke, V. (1998). *Factors related to fast food consumption behavior of high school students*. Schools under the Department of General Education Bangkok. Master thesis. Graduate School : Srinakharinwirot University
- Modigliani, F. and Brumberg, R. (1954). *Utility analysis and the consumption function: An interpretation of the cross-section data*. Post-Keynesian Economics. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.